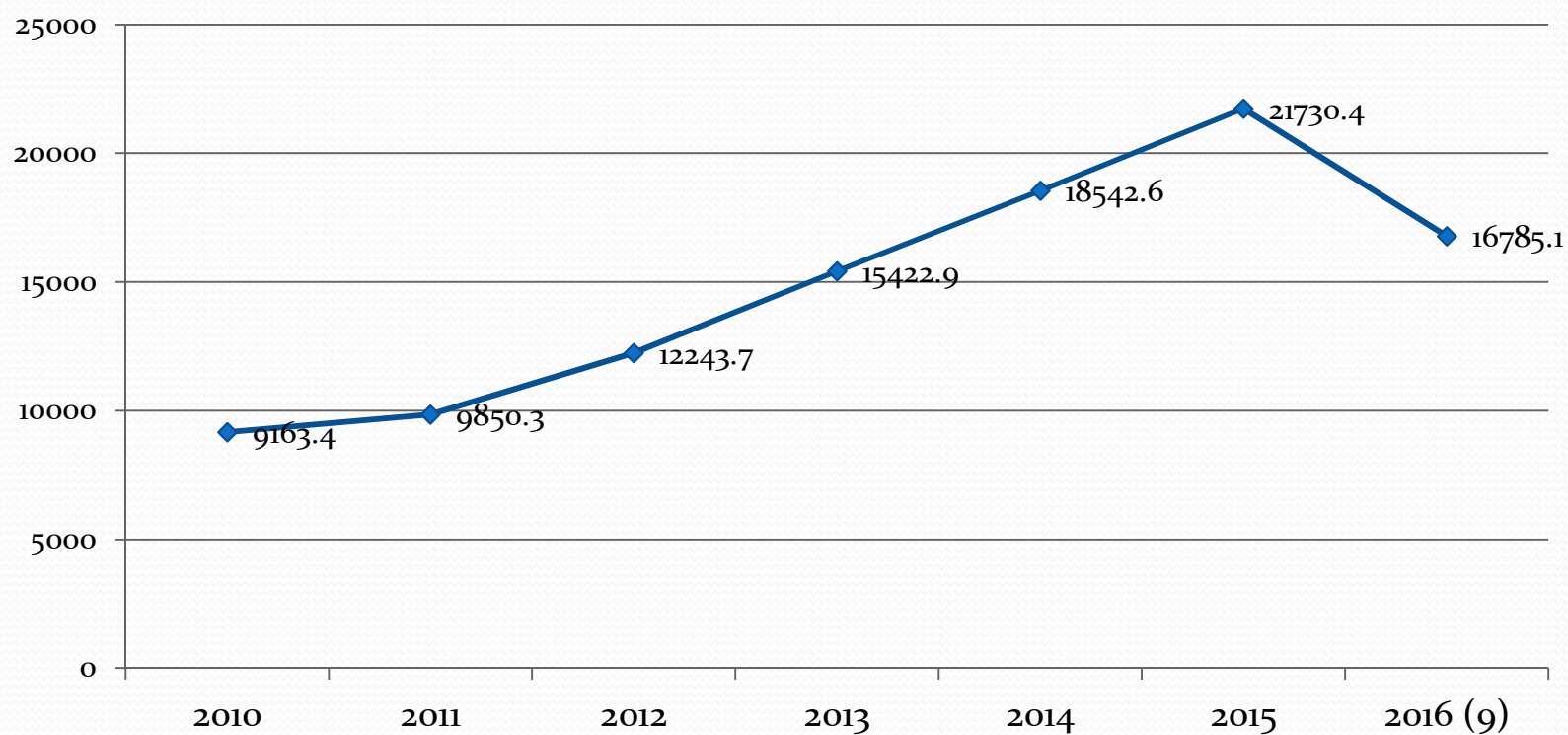

Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşmə problemləri

Samir ƏLİYEV

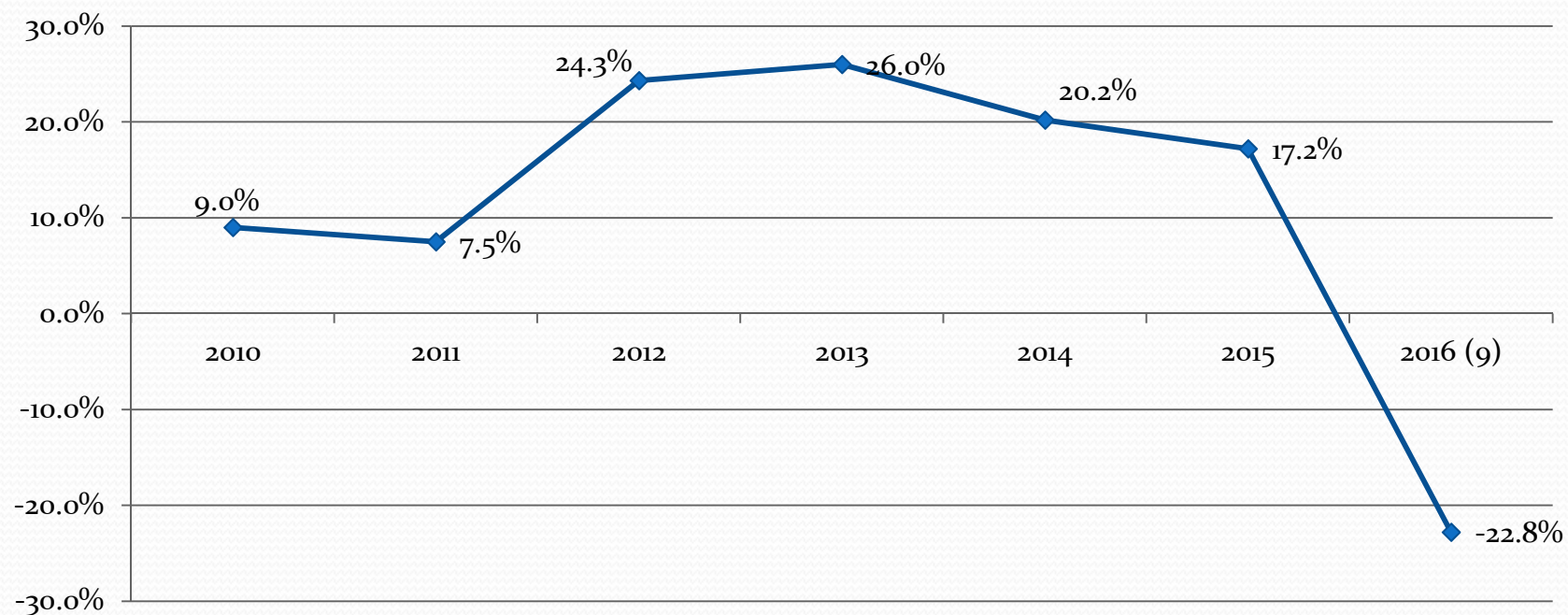
Iqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İB

Kredit qoyuluşunun həcmi, milyon AZN

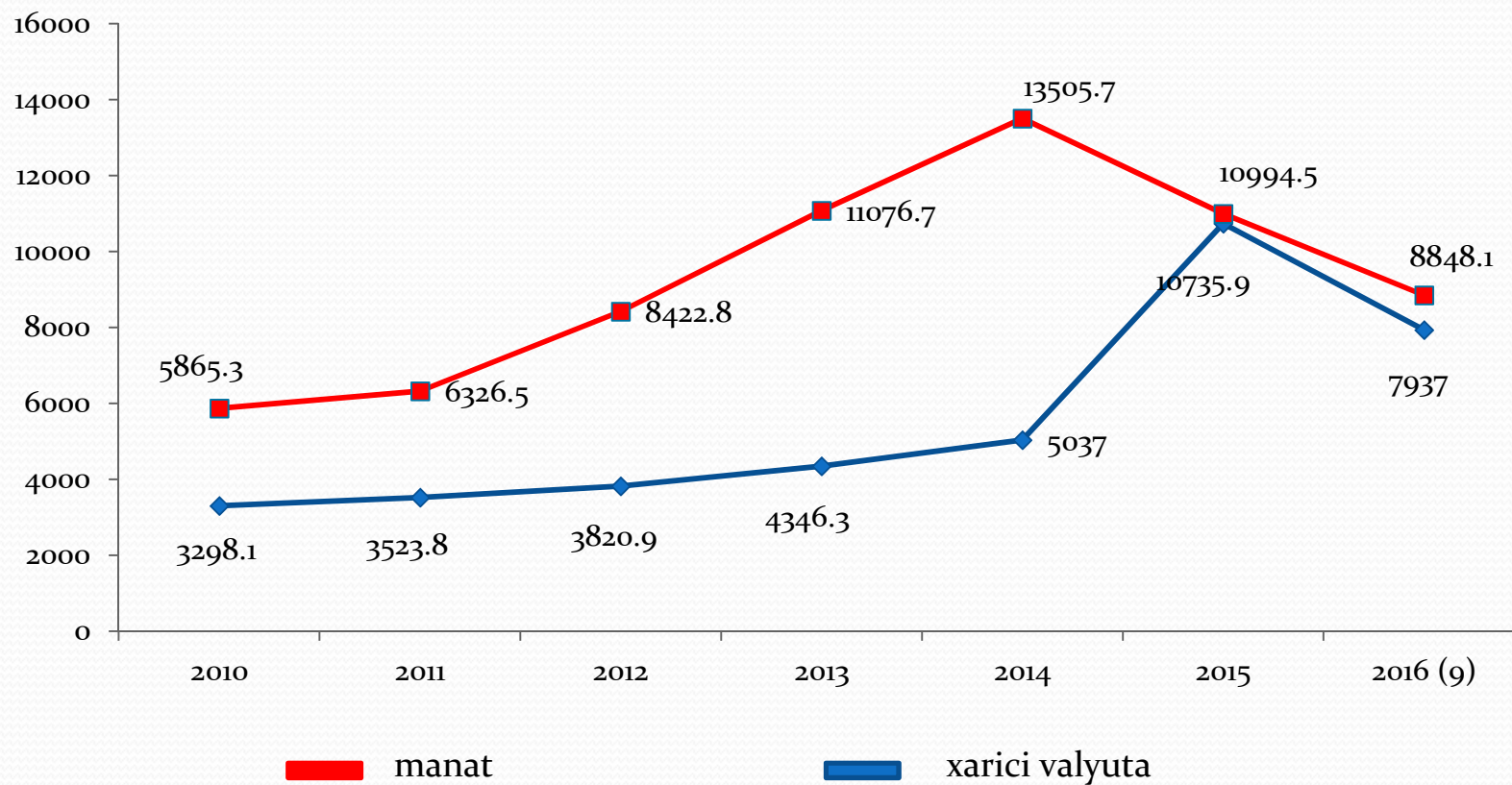
Mənbə: Mərkəzi Bank

Kredit qoyuluşunun artım tempi, faizlə

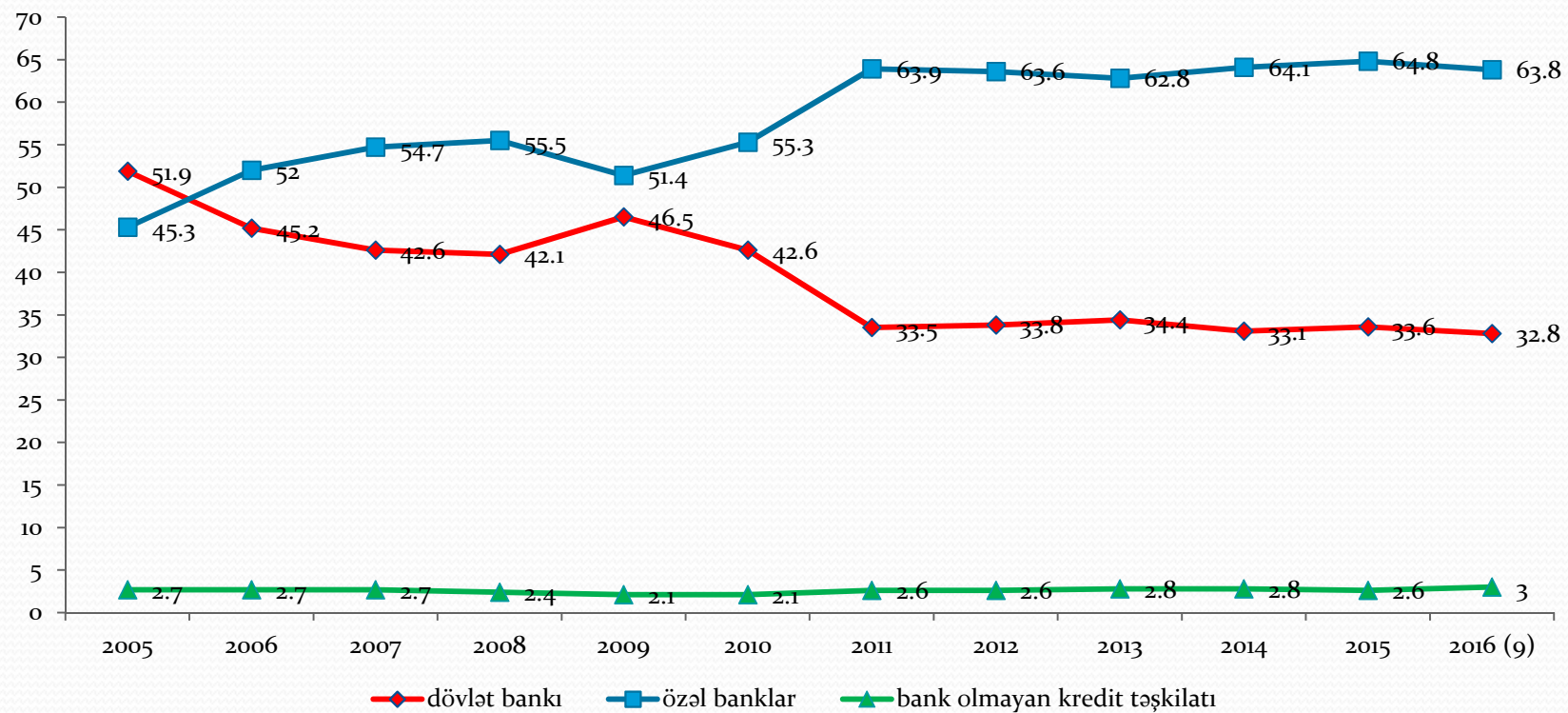

Mənbə: Mərkəzi Bank

Kredit qoyuluşunun həcmi, milyon AZN

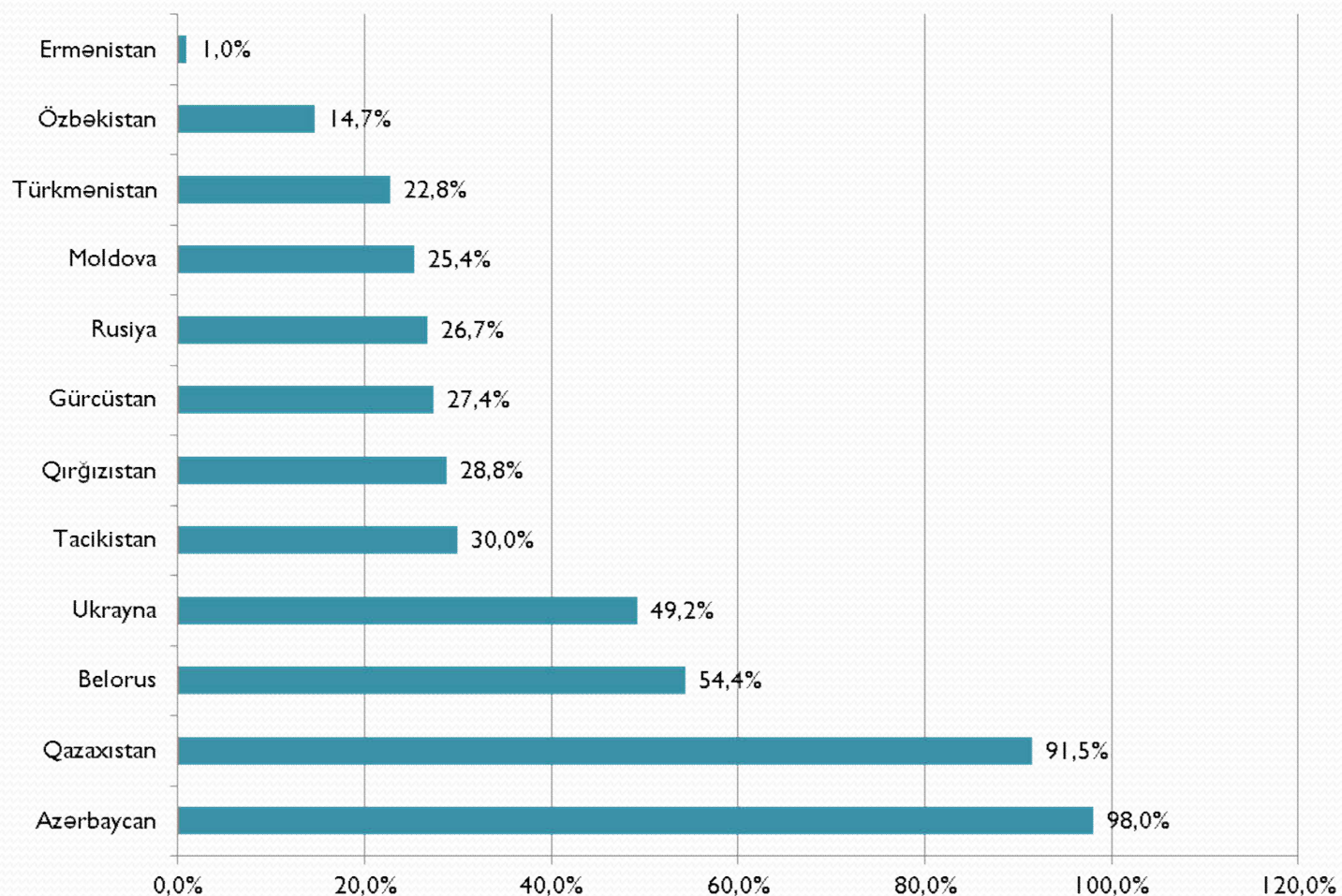

Kredit qoyuluşunun kredit təşkilatları üzrə strukturu

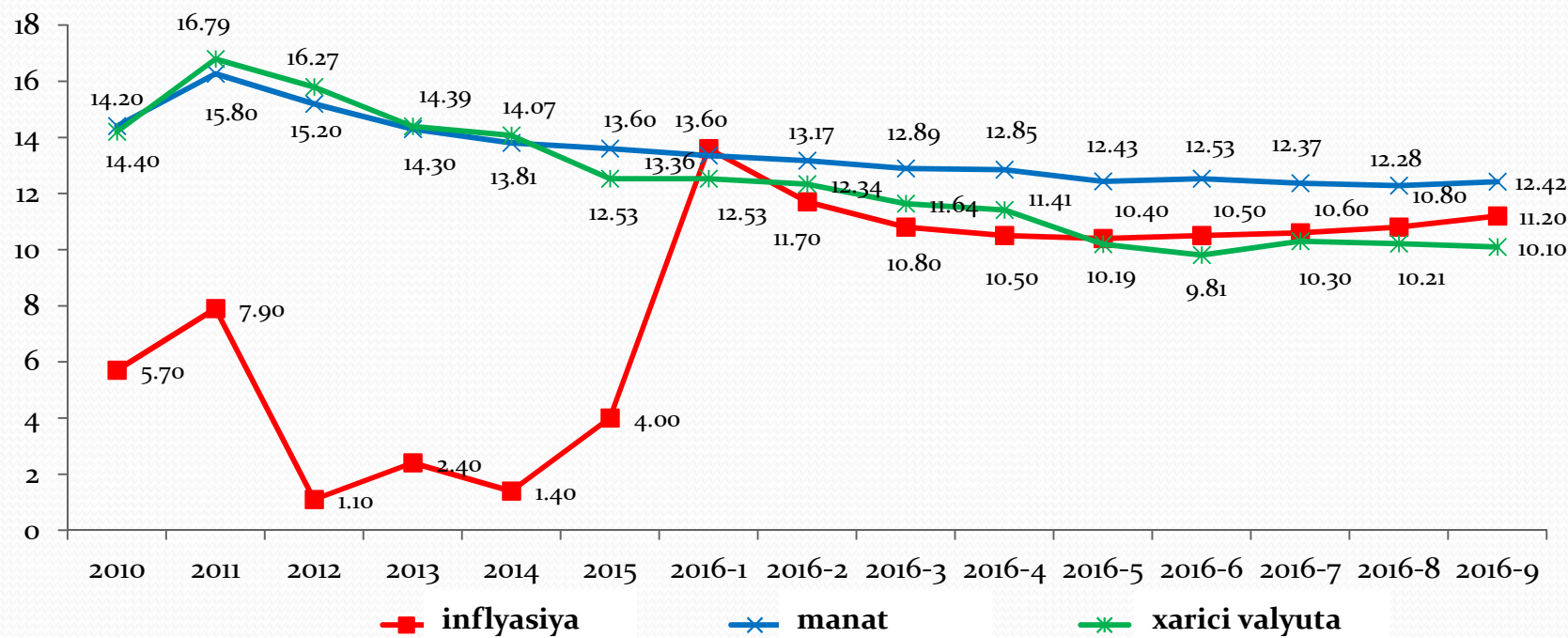

Mənbə: MB

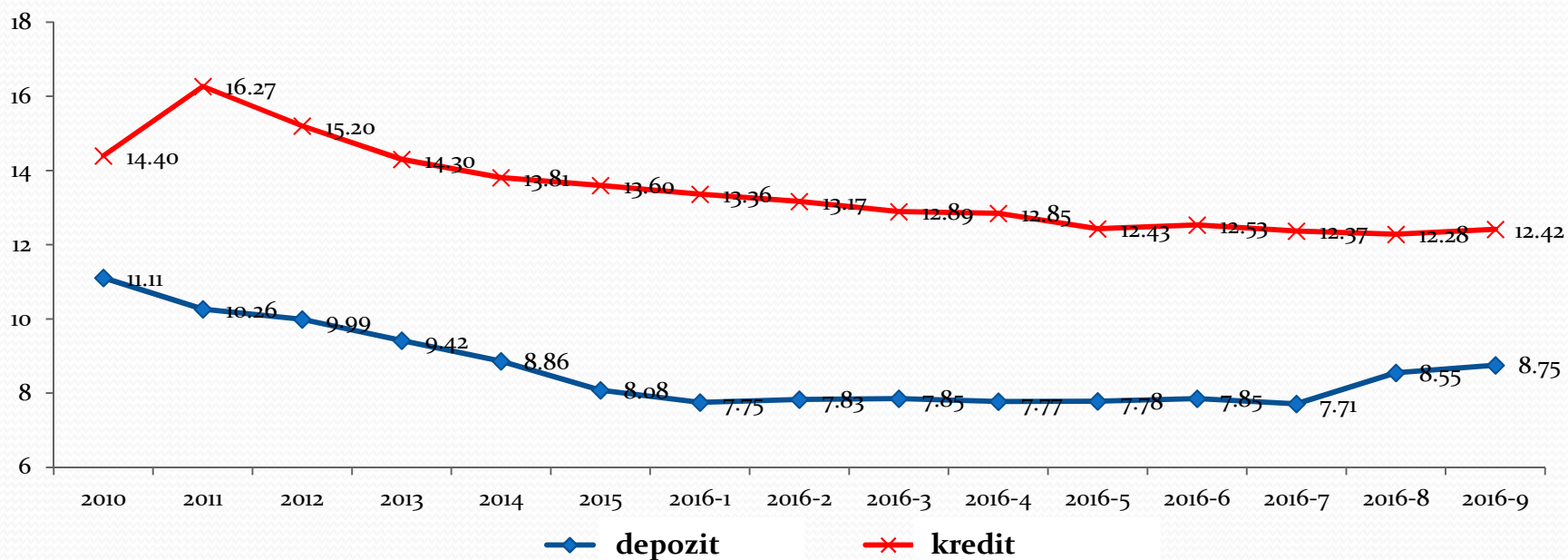
Keçmiş SSRİ ölkələrinin 2015-ci ildə milli valyutalarının məzənnəsinin dəyişməsi

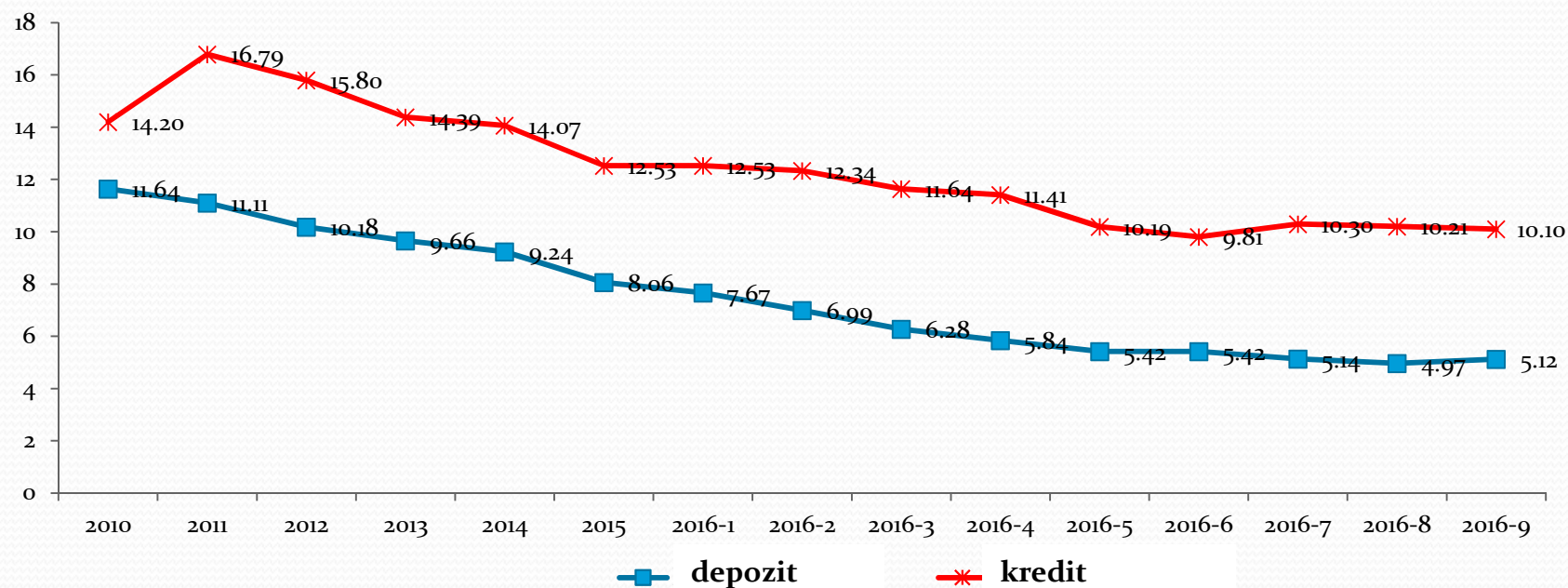
Kreditlərin orta faiz dərəcəsi, faizlə

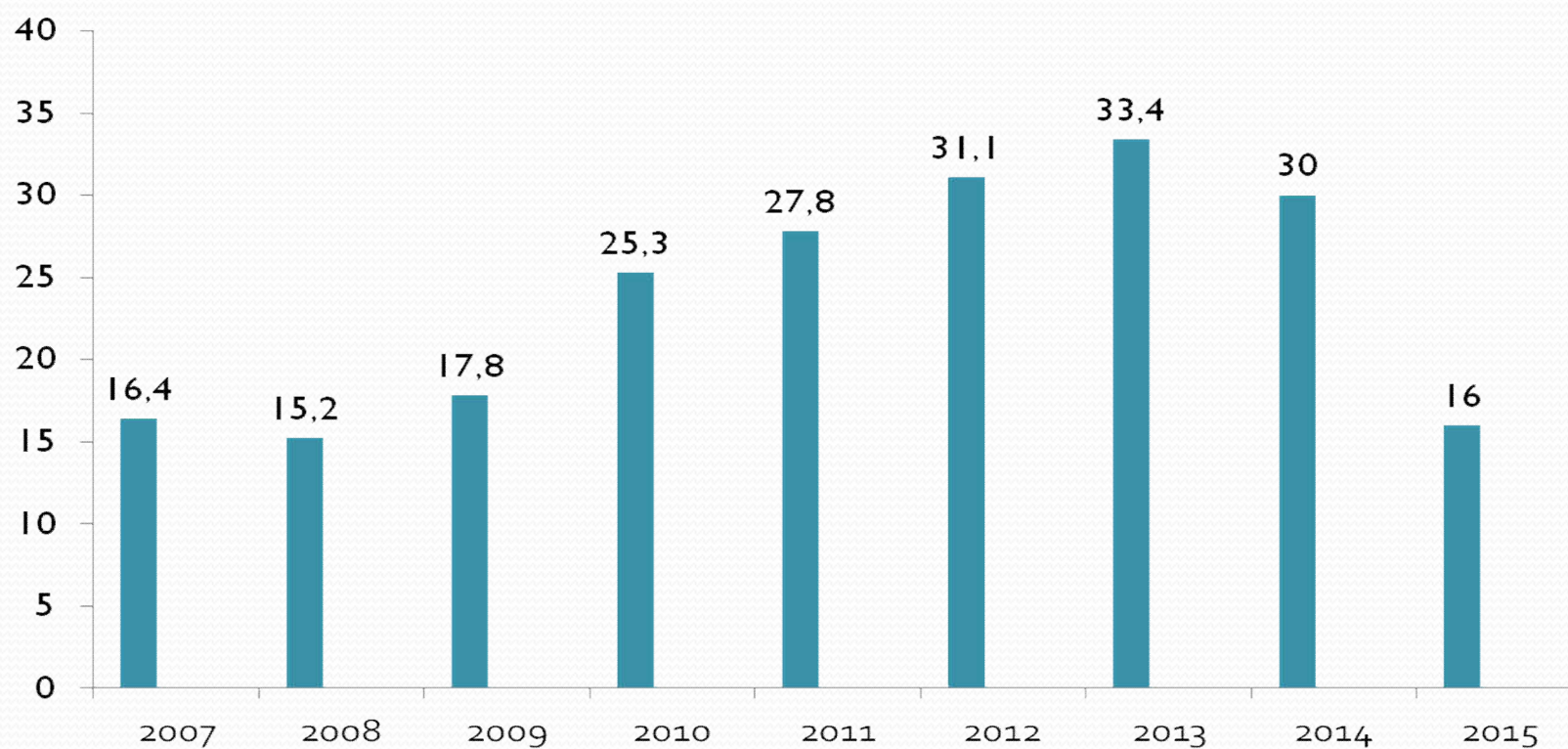
Milli valyutada depozitlərin və kreditlərin orta faiz dərəcəsi

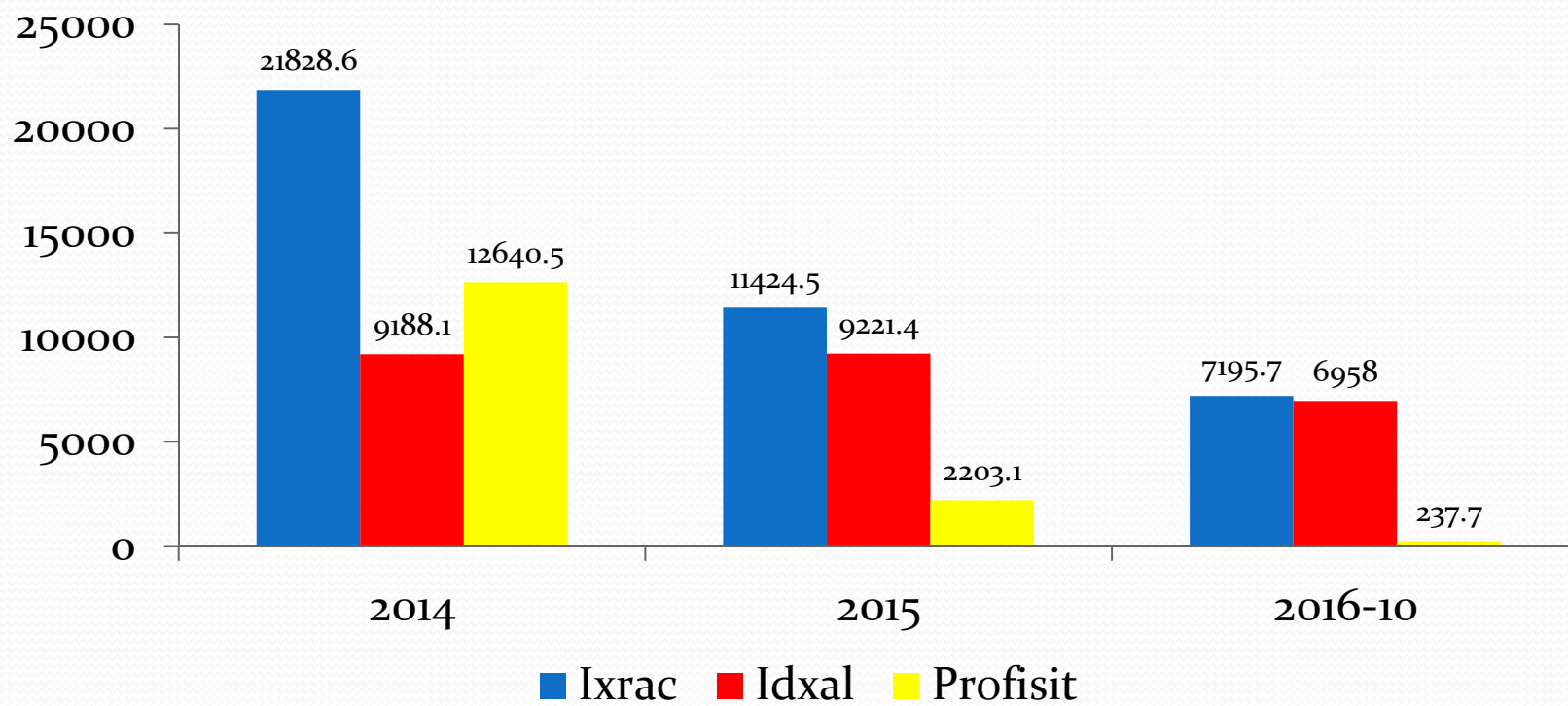
Xarici valyutada depozitlərin və kreditlərin orta faiz dərəcəsi

İqtisadiyyatın pulla təminatı səviyyəsi, %-lə

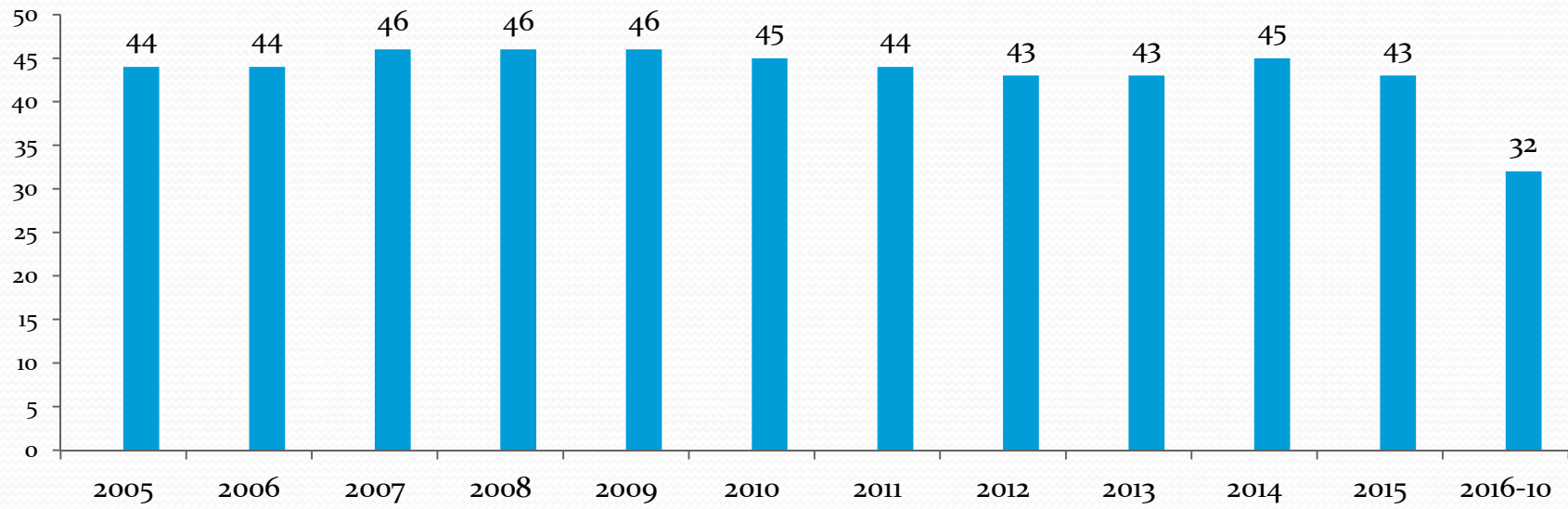

Xarici ticarət, min USD

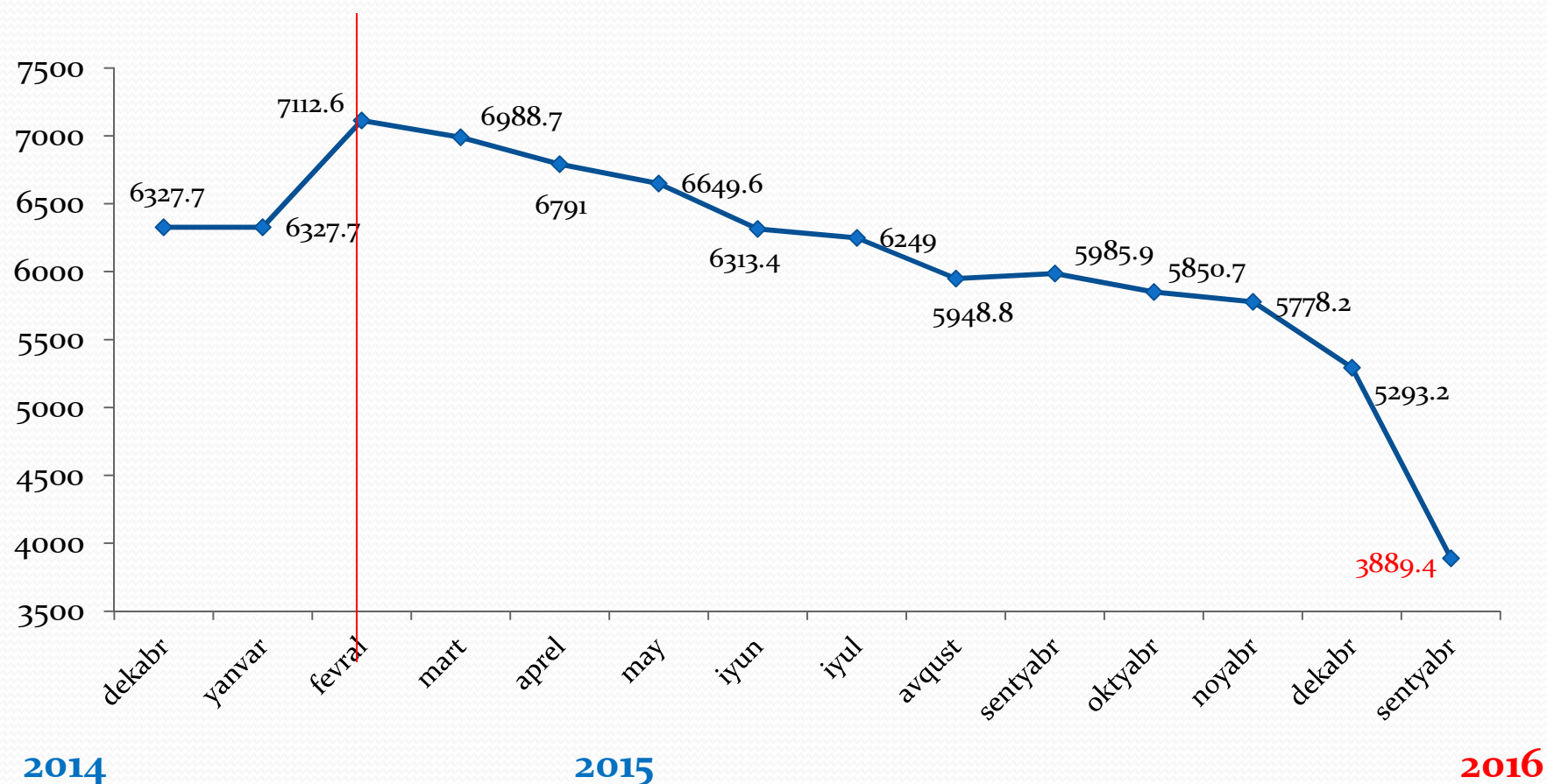

Mənbə: DGK

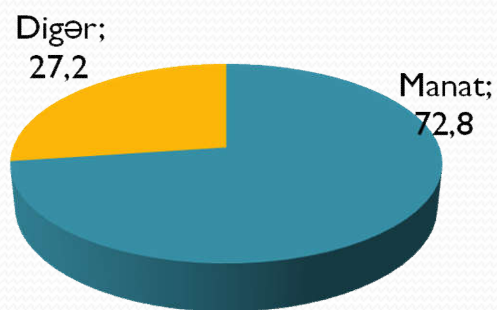
Bankların sayı

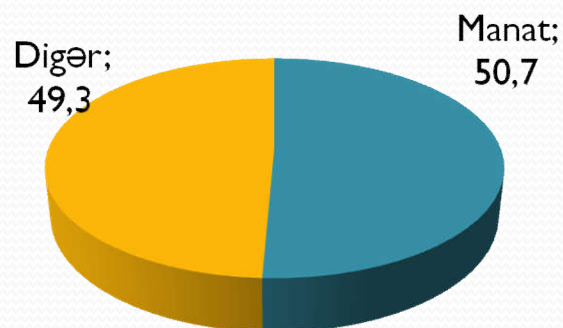
Bankların xarici öhdəlikləri (milyon USD)

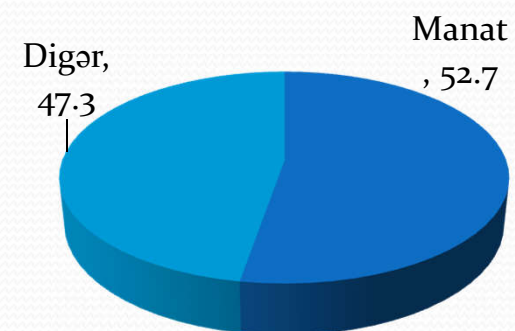
Kredit qoyuluşunda manatın payı, %

2014

2015

2016-9

Kreditlərin valyuta tərkibinin dəyişməsi

USD kreditləri

- 2014 – 6457,7 milyon USD
- 2015 – 6906,5 milyon USD
- 2016 (9) – 4855,3 milyon USD

+ 7,0%

+ 29,7%

AZN kreditləri

- 2014 – 13505,7 milyon AZN
- 2015 – 11013,0 milyon AZN
- 2016 (9) – 8848.1 milyon AZN

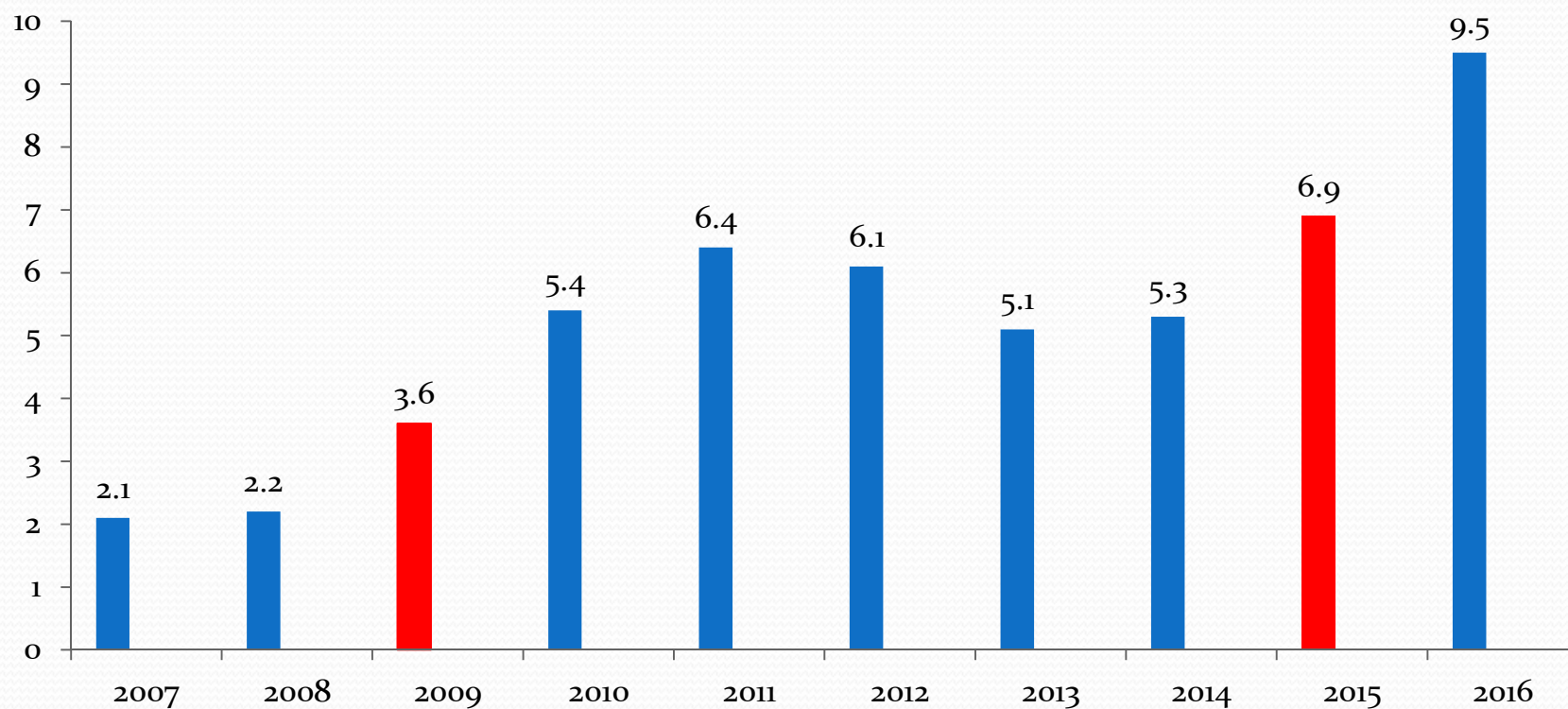

- 18,5%

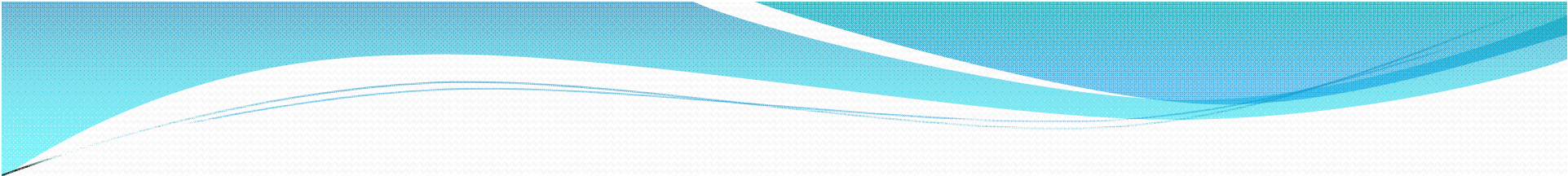

- 19,7%

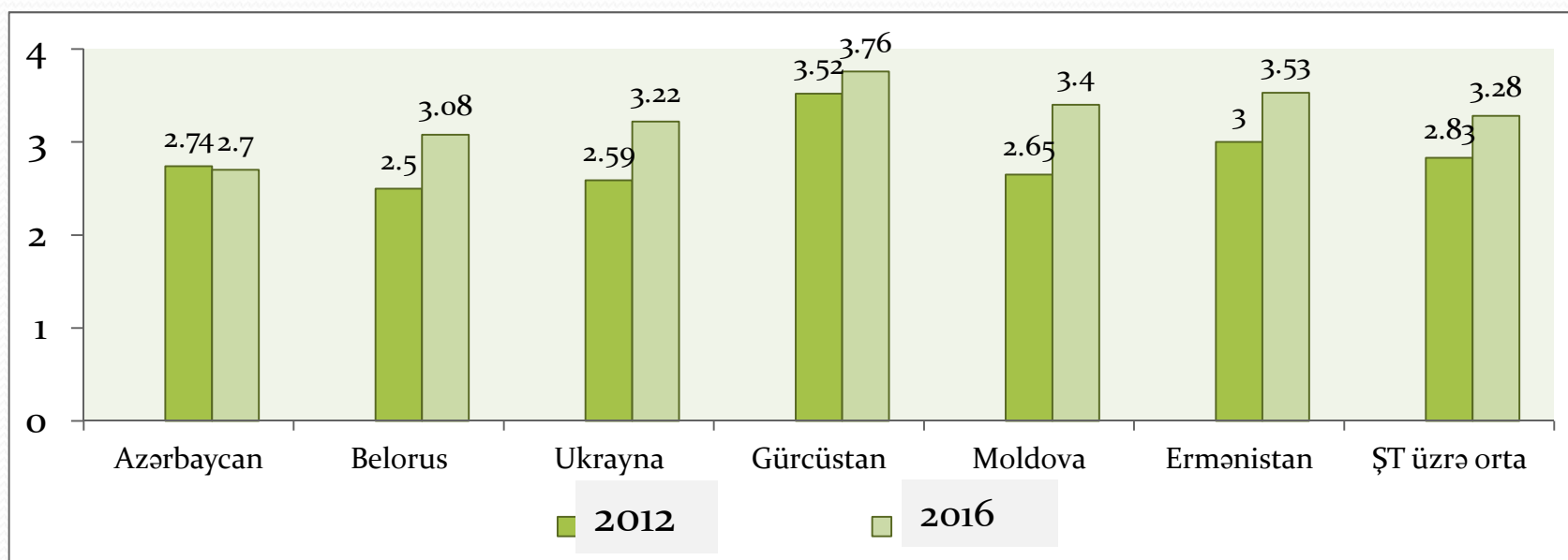
Problemlı kreditlərin payı, %-lə

Mənbə: AMB

Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrində KOS-ların maliyyə çıxış imkanları

Mənbə: SME Policy Index. Eastern Partner Countries 2012 - 2016

Ölkə iqtisadiyyatında kiçik sahibkarlıq subyektlərinin payı, faizlə

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Əlavə dəyər	1,6	1,8	2,6	2,8	2,6	2,7	2,7	2,6	4,0
<i>qeyri-neft sektoru üzrə</i>	4,2	4,7	5,1	5,2	5,3	5,2	5,4	4,3	5,8
Ümumi mənfəət	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6	0,7	-
<i>qeyri-neft sektoru üzrə</i>	2,7	2,3	2,9	3,0	3,0	3,9	3,5	3,5	-
İşçilərin orta illik sayı	6,7	7,3	7,6	6,7	6,5	6,4	7,9	7,6	7,3
<i>qeyri-neft sektoru üzrə</i>	6,9	7,5	7,8	6,9	6,7	6,6	8,1	7,7	6,5
Əsas kapitala investisiyalar	3,9	3,7	3,7	2,8	5,8	3,5	2,7	4,2	4,1
<i>qeyri-neft sektoru üzrə</i>	7,3	5,3	5,1	4,0	7,6	4,6	3,8	6,4	9,2
İllik dövriyyə	4,2	4,5	6,1	8,6	8,1	9,6	10,5	10,5	9,6
<i>qeyri-neft sektoru üzrə</i>	7,7	8,4	9,8	15,6	18,3	18,5	20,0	18,4	14,9

Mənbə: DSK

K

21,7%

maliyyəyə çıxış
problemi

O

21,6%

“İşgüzar mühitin vəziyyəti və müəssisələrin fəaliyyətinin göstəriciləri” (BEEPS)

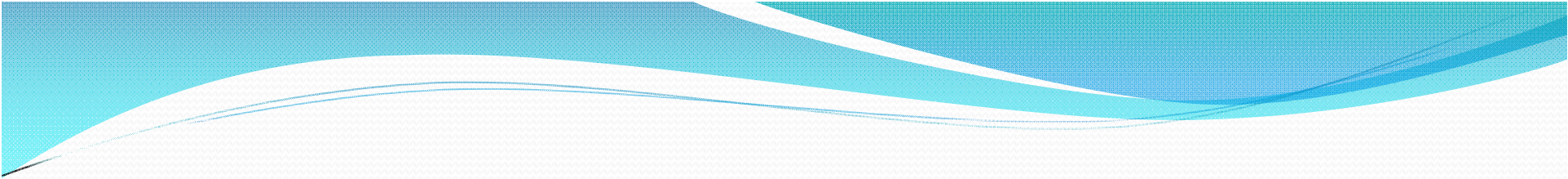
Müəssisələrin maliyyə resurslarına çıxış imkanları (2013)

Göstəricilər	Müəssisələrin ölçüsü	Xüsusi çəkisi %-lə
Əmanət və ya cari hesabı olan müəssisələrin payı	Kiçik	64,0
	Orta	75,3
2. Bank krediti/kredit xətti olan müəssisələrin payı	Kiçik	14,7
	Orta	14,6
3. Təminat tələb edən kreditlərin payı (%)	Kiçik	85,7
	Orta	97,2
4. Kreditin alınması üçün tələb olunan girovun payı (kredit məbləğində %-lə)	Kiçik	259,1
	Orta	201,2
1. Kreditə ehtiyacı olmayan müəssisələrin payı	Kiçik	54,1
	Orta	49,3
Son kredit müraciəti imtina olunan müəssisələrin payı	Kiçik	23,6
	Orta	23,6
İnvestisiya maliyyələşməsi üçün bankdan yararlanan müəssisələrin payı	Kiçik	25,3
	Orta	25,1
Daxili vəsait hesabına maliyyələşən investisiyanın payı (%)	Kiçik	74,0
	Orta	82,8
Bankların maliyyələşdirdiyi investisiyanın payı (%)	Kiçik	25,3
	Orta	16,3
Mal göndərən krediti hesabına maliyyələşdirilən investisiyanın payı (%)	Kiçik	0,0
	Orta	0,9
Səhm satışı və ya öz kapitalı hesabına maliyyələşdirilən investisiyanın payı (%)	Kiçik	0,2
	Orta	0,0
Bankları dövrüyyə kapitalını maliyyələşdirmək üçün istifadə edən müəssisələrin payı	Kiçik	13,0
	Orta	19,4
Banklar hesabına maliyyələşdirilən dövrüyyə kapitalının payı (%)	Kiçik	3,6
	Orta	6,3
Mal göndərən krediti hesabına maliyyələşdirilən dövrüyyə kapitalının payı (%)	Kiçik	0,9
	Orta	1,7
Maliyyəyə çıxışı əsas problem kimi göstərən müəssisələrin payı	Kiçik	21,7
	Orta	21,6

Azərbaycanın “Doing Business” hesabatında mövqeyi (2010-2017)

Ölkə	Doing Business reytingi	Kreditin əldə edilməsi üzrə reyting	İllər
Azərbaycan	38 ↓	15 ↓	2010
	54 ↓	46 ↓	2011
	66 ↓	48 ↓	2012
	67 ↓	53 ↓	2013
	88 ↓	99 ↓	2014
	80 ↑	104 ↓	2015
	61 ↑	109 ↓	2016
	65 ↓	118 ↓	2017

Mənbə: Doing Business Reports 2010-2017

KOS-ların kreditə əlçatanlığını məhdudlaşdıran problemlər

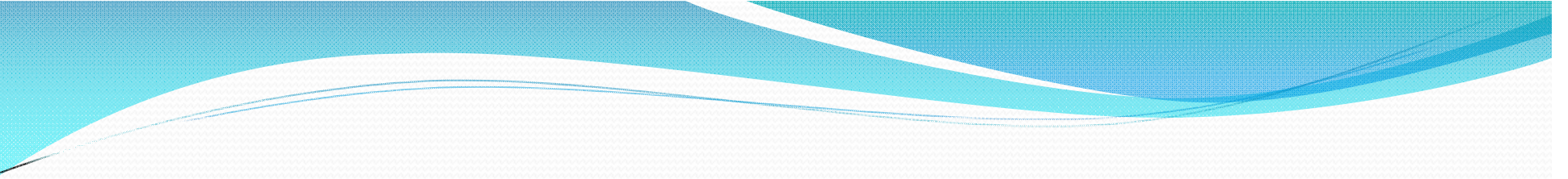
- Faiz dərəcələrinin yüksək olması
- Milli valyutanın məzənnəsinin qeyri-sabitliyi
- Milli valyutada kreditin əldə edilməsinin çətinliyi
- Tələb olunan məbləğdə və müddətə kredit almaq imkanlarının məhdudluğu
- Məhdud girov mexanizmlərinin mövcudluğu
- Kapital bazarının zəif inkişafı
- KOS-ların şəffaflığa və hesabatlılığa meyli olmaması

Təvsiyələr

- 2016-2020-ci illəri əhatə edən Kiçik və orta sahibkarlığa Dəstək Dövlət Proqramının işlənməsi və həyata keçirilməsi
- Qanunvericilikdə sahibkarlıq subyektlərinin onların ölçüləri əsasında (kiçik, orta, iri) təsnifləşdirilməsinin təkmilləşdirilməsi və mikromüəssisələr anlayışının qanunvericiliyə daxil edilməsi
- Özəl kredit bürolarının yaradılması. Bunun üçün kredit bürolarının fəaliyyətini tənzimləyən ayrıca qanunun (“Özəl kredit büroları haqqında” Qanun) qəbulu tələb olunur. Mikro və kiçik müəssisələr üçün kredit skoringi mexanizminin tətbiqi
- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun yalnız mikro, kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsinə keçirilməsi
- Azərbaycanda dövlətin yaxından iştirakı ilə ixtisaslaşdırılmış sahə banklarının yaradılması. Məsələn, Aqrar İnkişaf Bankı, İxrac Bankı, İnvestisiya Bankı və s.
- KOS-lara verilən kreditlərinin sığortalanması və təminatı fondunun yaradılması və onun fəaliyyəti üçün müvafiq qanunvericilik bazasının formalaşdırılması

Təvsiyələr

- KOS-ların kredit resurslarına çıxış imkanlarını artırmağa imkan verən yeni girov mexanizmlərinin tətbiqi – “Təminatlı əqdlər haqqında” Qanunun qəbulu və Daşınar Əmlak Reyestrinin yaradılması
- Son illər dünyada geniş yayılmış vençur maliyyələşməsini inkişaf etdirmək, innovasiyalara istiqamətlənən investisiyaları stimullaşdırmaq üçün qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi. Bunun üçün “Vençur fondları haqqında” qanun qəbulu və “İnvestisiya fondları haqqında” qanuna dəyişiklik nəzərdə tutula bilər.
- Kiçik biznesin dəstəklənməsi üçün hökumət tərəfindən mikromaliyyələşmə proqramının həyata keçirilməsi, françayzing, faktoring, lizing kimi xidmətlərin geniş vüsət alması üçün güzəştlər sisteminin və normativ aktların hazırlanmasının təmin etmək.

Diqqətinizə
görə təşəkkür edirəm

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən ayrılan kreditlər

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kredit vəsaiti, cəmi (mln AZN)	115.0	138.0	218.0	275.0	295.0	248.5
Kiçik həcmli kreditlərin payı, %	15.3	14.0	13.0	19.2	20.9	20.3
Orta həcmli kreditlərin payı, %	0.9	2.9	3.0	1.6	2.5	2.1
Böyük həcmli kreditlərin payı, %	83.8	83.0	84.0	79.2	76.6	77.6

Mənbə: www.anfes.gov.az

KOS-lara dövlətin maliyyə dəstəyi mexanizmləri

